

Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

кафедра історії України та всесвітньої історії

Затверджено кафедрою
«13» вересня 2021 р.

Завідувач кафедри
Житков О.А.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Шкільний курс історії

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 01 «Освіта/ Педагогіка»

Спеціальність: 014.07 «Середня освіта (Географія)»

Додаткова спеціальність: 014.03 «Середня освіта (Історія)»

Предметна спеціалізація: «Середня освіта (Географія та Історія)»

Робоча програма з курсу «Шкільний курс історії»
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Розробник: кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та
всесвітньої історії Проскурова Світлана Володимирівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України та
всесвітньої історії Центрально українського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка

Протокол від «13» вересня 2021 року № 1

В.о. завідувача кафедри історії України всесвітньої історії

(д.і.н., доц. Житков О.А.)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Шкільний курс історії»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчального курсу
<p>Кількість кредитів відповідних ECTS: 4</p> <p>Загальна кількість годин: 120.</p> <p>Тижневих годин: IV семестр –3 год.</p>	<p><i>Галузь знань:</i> 01 «Освіта/ Педагогіка»</p> <p><i>Спеціальність:</i> 014 «Середня освіта (Історія)»</p> <p><i>Предметна спеціалізація:</i> «Середня освіта (Географія та Історія)»</p> <p><i>Рівень вищої освіти:</i> перший (бакалаврський)</p>	<p><i>Форма навчання:</i> денна/заочна</p> <p><i>Тип дисципліни:</i> вибіркова</p> <p><i>Лекції:</i> 20 год.</p> <p><i>Семінари:</i> 26 год.</p> <p><i>Самостійна робота:</i> 74 год.</p> <p><i>Консультації:</i> 6 год.</p> <p>Вид контролю: залік</p>

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Шкільний курс історії» є підготовка студентів до викладання шкільних курсів історії України та всесвітньої історії, відповідно до реформованих навчальних програм НУШ. Підготовка майбутніх вчителів історії до активної викладацької діяльності, спрямованої на формування знань про історію людства; розвиток історичного мислення; виховання особистісних рис громадянина, загальнолюдських духовних цінностей, сприйняття ідей гуманізму та демократизму, взаєморозуміння між народами на основі особистісного усвідомлення досвіду історії.

Завдання курсу:

1. Ознайомлення студентів зі змістом навчальних програм історії для 5–9 класів відповідно до Оновленої програми укладеної на виконання Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. на основі компетентнісного підходу.

2. Ознайомлення студентів з формами та методами, прийомами та засобами організації навчання в загальноосвітніх закладах України, досвідом модернізації історичної освіти у передових країнах світу

3. Сприяння розвитку творчого аналітичного мислення студентів щодо організації власної педагогічної діяльності; впровадження демократичного стилю педагогічного спілкування, що ґрунтується на засадах педагогіки співробітництва

двох рівноправних суб'єктів навчання; підготовка фахівців до здійснення розвивального особистісно орієнтованого навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни

студент повинен знати:

1. Зміст навчальних програм історії для 5–9 класів відповідно до Оновленої програми укладеної на виконання Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р.

2. Перелік та зміст оновлених шкільних підручників з історії України та всесвітньої історії для 5-9 класів згідно концепції «Нової української школи», авторів та особливості.

3. Знати підходи до особливостей викладання історії в тоталітарних країнах, що ґрунтувалися і ґрунтуються на імперському світогляді, пропагандистських штампах і фейках, спотворенні фактів і відсутності аналітичного мислення, на застарілих концепціях соціального, історичного розвитку, на відсутності плюралізму думок і запереченні принципів історизму, демократії, науковості, об'єктивності, емпатії.

4. Знати періодизацію історії України та всесвітньої історії згідно з Оновленою програмою історії для 5–9 класів укладеною за Концепцією «Нова українська школа».

5. Знати логічні ланцюжки історичних подій, вчинків історичних персоналій, способи пояснення подій минулого, причини і можливі шляхи розв'язання сучасних соціальних, політичних, економічних проблем.

6. Знати перелік історичних джерел для вивчення історії.

Студент повинен вміти:

1. Вільно спілкуватися державною (і рідною, в разі відмінності) мовами;
2. Доступно і переконливо висловлювати думки, використовувати виражальні можливості мови для опису історичних подій минулого і сучасності, розрізняти техніки переконування та маніпуляції; вести аргументовану дискусію на відповідну тематику;
3. Використовувати і аналізувати перекладені та адаптовані українською літературною мовою писемні джерела, авторські публікації на історичні й соціально-політичні теми; творити українською мовою (усно і письмово) тексти історичного та соціального змісту.
4. Використовувати цифрові технології для пошуку і ретрансляції потрібної історичної та соціальної інформації, її нагромадження, перевірки і впорядкування; створювати вербальні й візуальні (графіки, діаграми, фільми) тексти, мультимедійні презентації та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією соціального та історичного змісту під час аналізу повідомлень електронних медіа; виявляти джерела й авторів інформації, робити коректні посилання.

5. Читати, аналізувати і популяризувати в учнівському середовищі науково-популярні публікації та художні твори історичного змісту.
6. Образно мислити та використовувати це вміння при викладанні історії; інтерпретувати твори мистецтва; розвивати національно-культурну ідентичність у сучасному багатокультурному світі; окреслювати основні тенденції розвитку культури в минулому та сьогоденні; використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого, осмислювати твори мистецтва в історичному контексті; зіставляти досягнення української культури з іншими культурами; виявляти вплив культури на особу та розвиток цивілізації.
7. Пояснювати та оцінювати вплив природного середовища на життя людини в окремі історичні періоди; розкривати зміст і значення господарських, промислових, наукових і науково-технічних революцій, вплив на суспільне життя технологій, технічних винаходів і наукових теорій.
8. Визначати власні цілі у викладанні курсів історії, аналізувати процес викладання ШКІ, відстежувати зміни у сприйнятті учнями інформації;
9. Критично аналізувати джерела масової інформації для протистояння деструктивним і маніпулятивним технікам впливу; використовуючи власний і чужий, зокрема взятий з історії, досвід;
10. Генерувати нові ідеї, планувати, організовувати, реалізовувати проекти (зокрема дослідницько-пошукового характеру), представляти їх результати.

Сформовані компетентності:

Інтегральна компетентність:

ІК Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історії, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій.

Загальні компетентності:

ЗК01 Здатність усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК06. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10. Здатність працювати в команді.

Спеціальні компетентності:

СК01. Здатність виявляти та досліджувати історичні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

СК02. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.

СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії.

СК05. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела.

СК07. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.

СК09. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати навчання відповідні компонентам освітньої програми:

ПР01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.

ПР04. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.

ПР07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються. Здатність відтворювати наукову хронологію, періодизацію і характеристики основних етапів вітчизняної та всесвітньої історії

ПР08. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових експедиціях тощо.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин відведених на		
	лекції	семінари	сам.

			роб.
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні засади шкільного курсу історії.</i>			
Тема 1. Зміст, структура і завдання шкільного курсу історії.	2	2	6
Тема 2. Становлення шкільного курсу історії на початку ХХ ст.: колоніальний спадок.	2	2	6
Тема 3. Шкільний курс історії в радянській школі: тоталітарний спадок.	2	2	6
Тема 4. Трансформація шкільного курсу історії у зв'язку з постанням суверенної України 1991 р.: Постколоніальний і посттоталітарний синдроми української історичної політики.	2	2	6
Тема 5. Історична освіта в Україні у світлі Концепції реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р.	2	2	6
Тема 6. Методика аналізу складових шкільного курсу історії.		2	6
Поточний контроль -1год., консультація 2 год.			
Всього а модуль:	10	12	36
<i>Змістовий модуль 2. Особливості викладання курсу «Шкільний курс історії» в основній школі.</i>	2	2	6
Тема 7. Послідовність вивчення курсів історії України і всесвітньої історії по класах. Методичне забезпечення шкільного курсу історії.		2	6
Тема 8. Шкільний курс історії 5 клас (Пропедевтичний).	2	2	6
Тема 9. Шкільний курс історії 6 клас.	2	2	6
Тема 10. Шкільний курс історії 7 клас. Синхронізації курсів історії України та всесвітньої історії в 7 класі.	2	2	6

Тема 11. Шкільний курс історії 8 клас. Синхронізація курсів історії України та всесвітньої історії в 8 класі.	2	2	6
Тема 12. Шкільний курс історії 9 клас. Синхронізація курсів історії України та всесвітньої історії в 9 класі.	2	4	8
Поточний контроль 1 год., консультація 2 год.			
Всього а модуль:	10	14	38
Всього за курс	20	26	74

4. ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади шкільного курсу історії.

Тема 1. Зміст, структура і завдання шкільного курсу історії.

Тема 2. Становлення шкільного курсу історії на початку ХХ ст.: колоніальний спадок.

Тема 3. Шкільний курс історії в радянській школі: тоталітарний спадок.

Тема 4. Трансформація шкільного курсу історії у зв'язку з постановням суверенної України 1991 р.: Постколоніальний і посттоталітарний синдроми української історичної політики.

Тема 5. Історична освіта в Україні у світлі Концепції реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р.

Тема 6. Методика аналізу складових шкільного курсу історії.

Змістовий модуль 2. Особливості викладання курсу «Шкільний курс історії» в основній школі.

Тема 8. Шкільний курс історії 5 клас (Пропедевтичний).

Тема 9. Шкільний курс історії 6 клас.

Тема 10. Шкільний курс історії 7 клас. Синхронізації курсів історії України та всесвітньої історії в 7 класі.

Тема 11. Шкільний курс історії 8 клас. Синхронізація курсів історії України та всесвітньої історії в 8 класі.

Тема 12. Шкільний курс історії 9 клас. Синхронізація курсів історії України та всесвітньої історії в 9 класі.

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Денна
1.	Тема 1. Зміст, структура і завдання шкільного курсу історії.	2
2.	Тема 2. Становлення шкільного курсу історії на початку ХХ ст.: колоніальний спадок.	2
3.	Тема 3. Шкільний курс історії в радянській школі: тоталітарний спадок.	2
4.	Тема 4. Трансформація шкільного курсу історії у зв'язку з постановом суверенної України 1991 р.: Постколоніальний і посттоталітарний синдроми української історичної політики.	2
5.	Тема 5. Історична освіта в Україні у світлі Концепції реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р.	2
6.	Тема 6. Методика аналізу складових шкільного курсу історії.	2
7.	Тема 7. Послідовність вивчення курсів історії України і всесвітньої історії по класах. Методичне забезпечення шкільного курсу історії.	2
8.	Тема 8. Шкільний курс історії 5 клас (Пропедевтичний).	2
9.	Тема 9. Шкільний курс історії 6 клас.	2
10.	Тема 10. Шкільний курс історії 7 клас. Синхронізації курсів історії України та всесвітньої історії в 7 класі.	2
11.	Тема 11. Шкільний курс історії 8 клас. Синхронізація курсів історії України	2
12.	Тема 12. Шкільний курс історії 9 клас. Синхронізація курсів історії України та всесвітньої історії в 9 класі.	4
	Всього а курс:	26

6. Самостійна робота

№	Назва теми	Денна

1.	Тема 1. Зміст, структура і завдання шкільного курсу історії.	6
2.	Тема 2. Становлення шкільного курсу історії на початку ХХ ст.: колоніальний спадок.	6
3.	Тема 3. Шкільний курс історії в радянській школі: тоталітарний спадок.	6
4.	Тема 4. Трансформація шкільного курсу історії у зв'язку з постанням суверенної України 1991 р.: Постколоніальний і посттоталітарний синдроми української історичної політики.	6
5.	Тема 5. Історична освіта в Україні у світлі Концепції реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р.	6
6.	Тема 6. Методика аналізу складових шкільного курсу історії.	6
7.	Тема 7. Послідовність вивчення курсів історії України і всесвітньої історії по класах. Методичне забезпечення шкільного курсу історії.	6
8.	Тема 8. Шкільний курс історії 5 клас (Пропедевтичний).	6
9.	Тема 9. Шкільний курс історії 6 клас.	6
10.	Тема 10. Шкільний курс історії 7 клас. Синхронізації курсів історії України та всесвітньої історії в 7 класі.	6
11.	Тема 11. Шкільний курс історії 8 клас. Синхронізація курсів історії України	6
12.	Тема 12. Шкільний курс історії 9 клас. Синхронізація курсів історії України та всесвітньої історії в 9 класі.	8
	Всього самостійної роботи:	74

7. Індивідуальні завдання

Тематика рефератів і повідомлень:

«Викладання історії в Російській імперії: імперські наративи.»

«Шкільний курс історії в радянській школі: тоталітарний спадок»

«Історична освіта в Україні у світлі Концепції реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р.»

«Трансформація шкільного курсу історії у зв'язку з постанням суверенної України 1991 р.: Постколоніальний і посттоталітарний синдроми української історичної політики на початку 90-х років ХХ ст.»

8. Методи навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна підготовка, виконання індивідуальних завдань, створення презентацій до тем, робота в науковій бібліотеці ЦДПУ імені В. Винниченка та мережі Інтернет; підготовка розгорнутих повідомлень, написання наукових статей, рефератів.

Види навчальної роботи студентів: • лекція з використанням структурно-логічних схем та наочних матеріалів; • практичне заняття; • консультація; • презентація науково-дослідного проекту.

У процесі вивчення дисципліни застосовуються наступні **методи навчання:**

За типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний;

репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький; відповідно до логіки пізнання: аналітичний; індуктивний; дедуктивний;

За основними етапами процесу: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка;

За системним підходом: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль.

За джерелами знань: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація.

За рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.

9. КРИТЕРІЙ ВИСТАВЛЕННЯ БАЛІВ.

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації освітнього процесу за кредитно-трансферною накопичувальною системою здійснюється шляхом поточного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою, за шкалою ЄКТС та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі виступів на семінарських заняттях, контролю запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- Виступ з основного питання; усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.

Критеріями оцінки є:

Усні відповіді:

- Повнота розкриття питання;
- Логіка викладання, цілісність, системність відповіді, культура мови;
- Самостійність суджень студента, творчість мислення;
- Аналітичні узагальнення, уміння робити порівняльний аналіз;
- рівень сформованості і здатності вирішувати комунікативні завдання,
- визначені в робочій навчальній програмі (організація дискусії із проблемного питання, вміння давати стислі й місткі відповіді опонентам у дискусії, аргументовано захищати свою думку і робити висновки.

виконання письмових завдань: логічність, уміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за виступ з питань певної теми на семінарському занятті – **5 балів:**

До 2-х балів виставляється студентові, який робив вдалі доповнення протягом семінарських занять з певної теми модуля, виправляв неточності, старанно працював впродовж заняття, залучався до колективних обговорень.

Види завдань самостійної роботи:

Виконання самостійної роботи: підготовка рефератів, презентацій – **до 50 балів.**

Підсумковий(семестровий)контроль

Підсумковою формою контролю з дисципліни є залік. Він проводиться відповідно до графіку навчального процесу.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів:

- поточного контролю (50 балів),
- самостійної роботи (50 балів),

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Баханов К.О. Теоретичні засади шкільного курсу історії України // Історія і суспільствознавство в школах України. – 2015. -№1-2. – С. 12-19; №3. – С. 4-12.
2. Баханов К.О. Становлення змісту шкільного курсу історії України // Історія і суспільствознавство в школах України. – 2015. – №10. – С. 43-49. ; №11. – С. 16-24.
3. Баханов К.О. Схема М.Грушевського як теоретична основа побудови змісту шкільного курсу історії України // Історія та правознавство. – 2015. -№9. – С. 2-4
4. Баханов К.О. Погляди на зміст змісту шкільного курсу історії України на початку ХХ ст. // Історія та правознавство. – 2015. -№10-11. – С. 2-4

5. Баханов К.О. Становлення змісту шкільного курсу історії України під час Української революції 1917-1921 рр. // Історія та правознавство. – 2015. -№13-14. – С. 2-4
6. Баханов К.О. Навчання історії в умовах нацистського окупаційного режиму в Україні // Історія та правознавство. – 2015. -№15. – С. 2-4
7. Баханов К.О. Шкільний курс історії УРСР у 50-80-х рр. ХХ ст // Історія та правознавство. – 2015. -№16. – С. 2-4
8. Баханов К.О. Трансформація шкільного курсу історії України наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. // Історія та правознавство. – 2015. -№19. – С. 2-6
9. Гирич І. Історія України нового часу в сучасній шкільній освіті. – К.: ВД «Стилос», 2009. – 64 с.
10. Гирич І. Концептуальні проблеми історії України. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 224 с.
11. Турченко Ф. Україна – повернення історії. Генеза сучасного підручника. – К.: Генеза, 2016. – 104 с.
12. Шкільна історія очима істориків-науковців. – К. Вид-во ім.Олени Теліги, 2008. – 128 с.
13. Курилів В. Методика викладання історії. – Львів – Торонто: Видавництво «Світ», 2003.- 247 с.

Допоміжна

14. Баханов К.О. Сучасний шкільний підручник історії / К.О. Баханов. – Х.: Вид. група “Освіта”. – 2009. – 128 с.
15. Баханов К.О. Шкільна програма з історії: становлення змісту / К.О. Баханов. – Х.: Вид. група “Освіта”. – 2009. – 127 с.
16. Історія ХХ століття. Нові підходи до змісту шкільного курсу // Історія та правознавство – 2007. – № 19-21 (119-121).
17. Нові підходи до історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства: навч. посіб. для студ. ВНЗ. – Л.: ЗУКУ, 2012. – 164 с.
18. Сучасні підходи до історичної освіти. Методичний додаток до навчального посібника «Історія епохи очима людини. Україна та Європа в 1900-1939 рр.» / Уклад. І.Костюк, П.Кендзьор. – Львів: НВФ «Українські технології», 2004. – 128 с.
19. Галлагер Кармел Викладання історії в контексті сприяння демократичним цінностям і терпимості.(Викладання і вивчення історії в школі). Посібник для вчителів. – К.,1998.

10.Інформаційні ресурси

<http://istoryk.at.ua/>
<http://undip.org.ua/>
<http://www.startpedahohika.com/>
<http://history.org.ua/uk>

<http://mon.gov.ua/>

<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>

<https://www.schoollife.org.ua/>